

BUITEN

21^E JAARGANG N^O. 16.

ZATERDAG 16 APRIL 1927.

Foto C. Steenbergh.

BIJ ANKEVEEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

BIJ ANKEVEEN (ILLUSTRATIE)	BLZ. 181
DE SCHAT DER INCA'S, DOOR H. B. MARRIOTT WATSON (16)	BLZ. 182
DE FRIESCHE Wouden (GEÏLLUSTREERD), DOOR R. H. HERWIG (1)	BLZ. 184—187
ZUIDERZEERIJMPJES, DOOR C. J. WELCKER	BLZ. 186
DE INBRAAK, DOOR J. P. BALJE	BLZ. 186
DE DELLS VAN DE WISCONSIN-RIVIER (GEÏLL.), DOOR A. M. TH. SCHELTEMA JUYNBOLL	BLZ. 187—188
DE GROOTE OF JAKOBIJNER KERK TE LEEUWARDEN (GEÏLLUSTREERD), DOOR M. BRAAKSMA	BLZ. 189
DE GESCHIEDENIS VAN EEN ROOFVOGELNEST (GEÏLLUSTREERD), DOOR N. T.	BLZ. 190—191
HEERSCHERS VAN FERRARA (GEÏLLUSTREERD), DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI (11)	BLZ. 191—192
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

De uitgevers verzoeken beteeftelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE SCHAT DER INCA'S

DOOR

16) H. B. MARRIOTT WATSON.

H IJ ontsnapte ons en ging naar Europa. Houston volgde hem met de volgende boot en na een poosje vonden wij hem in Londen.

„Wij voor ons vonden, dat een deel van dien Grooten Visch ons toebehoorde. Zonder ons zou hij gestorven zijn. Hij was ons een gedeelte schuldig en als hij dat niet inzag, zouden wij onszelf helpen. Zoo zat de zaak. Wij bleven weer op de loer liggen en het eischte heel wat geduld. De man bewoog zich niet. Misschien was hij bang, dat hij bespied werd. Hoe dat zij, hij vestigde zich in een Londensche buurt — Bloomsbury, geloof ik — en leefde daar rustig, zonder een teeken van leven te geven. Eindelijk hadden wij er genoeg van en zochten hulp binnenshuis. Raymond had de bovenverdieping van een huis gehuurd en een gepensioneerde butler was zijn huisheer. Wij wisten hem voor een zoet prijsje te winnen en hij liet ons het huis in. Eerst Maddock, toen Jeff en tenslotte Houston, maar zij vonden niets, dat ons op het spoor van den Grooten Visch kon brengen.

„Toen werd Raymond ziek en dat belette ons iets te doen. Daarna probeerde ik weer den butler dienstbaar te maken aan ons doel en toen kreeg de oude knaap weer argwaan. De man zei, dat hij nerveus en kribbig werd. Eens op een ochtend ging hij uit en toen hij terug kwam, had hij een pakje in zijn hand. Mullins kreeg het later te zien. Het was een lakdoos.

„Ik weet niet, of hij Mullins verdacht, maar het leek wel zoo. „Mullins”, zei hij, nadat hij dien middag een rijtuig had laten komen, „ik geloof, dat er gisterenavond inbrekers in mijn kamer zijn geweest. Hoe dat zij, daar ik slechts één ding van waarde bezit en dat is wat zij zoeken, zullen zij de safe-deposit van de National Bank moeten plunderen om het te vinden”, en daarmee ging hij weg met zijn pakje.

„Toen begon de lakdoos haar rol mee te spelen. Het bleek

later dat er twee dozen waren en Mullins had er maar één gezien; en dat was de oorzaak van onze vergissing.”

„Uw verhaal is verbazend interessant”, zei ik, „en ik dank je zeer, Werner. Nu zijn wij aan het punt gekomen, waarop ik ten tooneele verschijn”.

„Juist, mijn vriend. Precies op dat punt verschijn jij en, zonder jou zouden wij waarschijnlijk nu den Grooten Visch al in handen hebben”.

„Zonder mij”, merkte ik op, „zou het geheim van den Grooten Visch voor goed verloren zijn gegaan. Het zou uit die veilingzaal gevlogen zijn op de vleugelen van het toeval. En de Hemel gave, dat het dit gedaan had!”

Maar Werner lette niet op mijn woorden. Hij had nog niet uitgesproken; hij was verdiept in zijn gedachten. „Verduiveld!” riep hij opgewonden, „en dan te denken, dat Houston mij dien poets gebakken heeft!”

Ik begreep, dat het verhaal nog niet uit was „Welke poets?” vroeg ik.

„Zooals je weet, waagden wij onze kans in de veilingzaal”, zei Werner, „en kregen wij de verkeerde doos te pakken. Later kreeg ge zeker argwaan en hebt op hoop van zegen de uwe vastgehouden. Maar Houston kreeg je in zijn klauwen. Hij was kwaad, omdat wij, zooals hij zei, den boel bedorven hadden. Hij ging op zijn eigen houtje er op af, slaagde op het kantje af in uw stadswoning en bleef er een heel eind vandaan in de bungalow”.

„Zoo hebzuchtig is die Houston nu! Hij liet ons los en sloot een overeenkomst met u. Geen woord zei hij ons ervan, maar bleef stom als een visch en beloofde gouden bergen en zei, dat wij het hem konden overlaten, maar wij vertrouwden hem niet en hielden hem in de gaten. U moet begrijpen, dat ik wist met wat voor schoft ik te maken had. Het bleek al gauw dat hij ons had bedrogen. Toentertijd in Londen liep hij in doodsangst rond. Toen gebruikte Jeff zijn mes —

„Aha!” riep ik uit. „Nu begin ik te begrijpen!”

„Het was dom van hem. Dat is goed voor later. Daardoor hadden wij hem bijna gemist. Eerst op het laatste oogenblik lukte het mij Coop aan boord te krijgen. Hij is een beste handlanger, die Coop. Enfin, in ieder geval, het lukte en nu zitten wij hem pal op de hielen”.

Hij lachte grimmig.

„Als dit pad ergens heen leidt voor Houston, zal 't niet naar het paradijs zijn”, voegde hij er aan toe.

Jeff riep iets uit de verte en zwaaide met zijn lange armen, alsof hij ergens heen wees. Werner reed vooruit. De Indianen en halfbloeds lieten de overige dieren stilstaan. De zon wierp gloeiende stralen op ons en de witte rotsen verschroelden onze gezichten. Even later ging de stoet weer verder. Werner keerde langzaam terug en Gonzales, en ik hadden hem gauw ingehaald.

„Je wou Houston hebben, levend of dood, niet waar?” vroeg hij grimmig. „Welnu, je zult hem hebben — al weet ik nog niet in welken toestand. Het zal tenslotte niet veel verschil maken”.

ELFDE HOOFDSTUK.

DE TWEE KAMPEN.

Toen begreep ik, dat wij dichtbij waren en ik vroeg het Werner.

„Astarnok ligt achter dien bergrug en vriend Houston is daar. In tien minuten zal ik hem vermorzeld hebben”, voegde hij er woest bij. „Vervloekte kerel! Als ik denk, dat hij mij zoo heeft durven behandelen!”

Zijn gezicht was vuurrood, zijn oogen puilden uit hun kassen, alsof hij een beroerte zou krijgen. Maar nog wist hij zich te beheerschen.

„De ene expeditie na de andere is uitgezonden om naar den Grooten Visch te zoeken, Poindexter”, zei hij even later op een triomfantelijken toon, alsof hij den schat reeds in handen had, „en niet één is het gelukt. Ongeveer vijftig jaar geleden hebben zij den Kleinen Visch gevonden en het was een pracht-vondst. Maar de Grooten Visch — dat is iets om de fantaisie te ontvlammen. De laatste expeditie is gestorven van koude en honger. Hoe Raymond hem ooit gevonden heeft, is mij een raadsel. Hij stelde altijd belang in alles wat Indiaansch was. Daardoor zal hij er van gehoord hebben. Zij zijn onwetend. Ik geloof, dat ze geen goud zouden aannemen, als 't ze werd aangeboden. Zij weten niet wat het is. Dollars nemen ze wel aan. Zij zitten vol bijgeloof en tradities. Raymond sprak hun taal. Vermoedelijk heeft hij het

geheim vernomen in zijn gesprekken met hen. En het loonde de moeite, Poindexter!

„Uw verhaal is interessant en leerzaam”, zei ik. „Maar naar mijn meening is het niet volledig”.

„Hoe dat zoo?” zei hij. „Heb je me misleid?” — Hij keek mij dreigend aan.

„Nee”, zei ik. „Je weet alles wat ik er ook van weet. Zooals ik je reeds zei, prefereer ik jou boven Houston, waarschijnlijk omdat ik jou niet heelemaal ken en Houston wel. Nee; er is iets anders in je verhaal, dat ik niet begrijp”.

„Vraag en ik zal je antwoorden”, zei hij opgewekt. „Ik wil al mijn kaarten op tafel leggen. Al zou je willen, je zou me toch geen kwaad kunnen doen”.

„Ik heb je al gezegd, dat het eenige wat ik verlang Houston's hoofd is”, zei ik koel. „Maar ik houd van een verhaal waar verband in zit en ik zou wel willen weten, hoe je er achter bent gekomen, dat de lakdoos geveild zou worden”.

„Een kleinigheid, mijn vriend, een kleinigheid”, zei Werner. „Het was door Mullins, die al de traditioneele eigenschappen van een butler bezat, onder andere stilzwijgendheid en sluwheid. — Mullins, die nu in Londen zit in afwachting van een buitentje in Cheshire, dat hij van zijn oneerlijk verdiend geld wil kopen”. Hij lachte. „Mullins wist wie Raymond's notaris was en wij hadden niets anders te doen dan af te wachten”.

Hij zweeg en sprak toen peinzend: „Raymond stierf twee dagen later. Ik denk, dat hij geen tijd had instructies te geven betreffende de doos en zijn geheim. Hoe dan ook, de notaris had er geen idee van, want Houston ging hem opzoeken — een brutaliteit van hem, waar hij soms succes mee had. Maar hier bereikte hij er niets mee. Een advocaat is niet zoo makkelijk beet te nemen. Alles werd op de gebruikelijke wijze verkocht”.

Werner zag een signaal in de verte en reed weg. De tocht werd onderbroken. Een der Indianen had het oog gehouden op Houston's troep en deelde mede, dat hij het dal introk. Dit verbaasde Werner, die gehoord had, dat Astarnok verder op de hoogten lag, de verweerde, sombere ruïne van een vroegere beschaving.

„Hij weet niet, dat hij gevolgd wordt. Er wacht hem een verrassing”, zei Werner met grimmige tevredenheid.

Het verwonderde mij, dat hij zoo kalm bleef, terwijl de ontkenning zoo dichtbij was; maar hij bleef onverstoort, stak kalm een sigaar op en bood er mij ook een aan.

„Het kan me geen zier schelen, wat Houston nu uitvoert” verzekerde hij mij opgewekt. „Hij kan mij niet ontsnappen en wij hebben den tijd. Ik moet te weten komen, wat hij weet. En wat hij vindt, is van mij. De pret moet nog pas beginnen”.

Ik moet eerlijk bekennen, dat ik het niet zoo kalm opnam. Ik brandde van verlangen om Houston in mijn macht te hebben, hem te vermoorden, te vermoorden.

Tegen den avond kwamen wij uit in een afgelegen klein dal boven de ruïne van Astarnok. Dit vervallen heiligdom trok mij aan door zijn ligging ver buiten de bewoonde wereld. Werner voelde er niets voor. Het eenige waar hij aan dacht, was, dat Houston's kamp drie mijl lager in het dal lag en dat Houston niets wist van onze aanwezigheid. Dat vond Werner leuk en dien avond bij het eten had hij er het grootste plezier van met zijn miserabel troepje.

Ik weet niet, wie van dezen ik 't ergst vond. Werner had me zelf verteld, dat ze allen betrokken waren geweest in het complot om een ongelukkig, ouden man te berooven van zijn vondst.

Maar toen dacht ik: „Wat was ik zelf? Wat waren Cassilis en ik geweest?” Maar nu had ik er part noch deel meer aan. Als ik slechts wraak kon nemen — neen, gerechtigheid uitoefenen, op Houston, was ik al best tevreden.

Werner nodigde mij uit met hem mee te gaan om de ruïne te bezichtigen, die in een grasvlakte stond te midden van een rotsachtig terrein. Ik had gedacht een vervallen gebouw te vinden; maar het was slechts een steenhoop. Eens moest het een geweldig bouwwerk zijn geweest, te oordeelen naar de grootte en zwaarte der steenblokken; maar in den loop der eeuwen was het een kerkhof geworden. Die indruk werd versterkt doordat het omringd was door hoogten, die wel grafheuvels leken.

Werner's stem stoorde mijn gepeins: „Die priester waarvan je gesproken hebt, schijnt hier niet vaak den dienst te verrichten”.

De „priester” waarvan Raymond melding had gemaakt, had ik mij altijd voorgesteld als behoorend bij den „tempel”. Maar toen ik zag wat daarvan over was, begreep ik dat er nu geen priester kon bestaan. Ik zei dat Werner.

„Houston denkt er anders over”, zei hij, het dal inkijkend. „Man, jij bent niet geschikt voor zulk soort werk. Daarvoor heb ik meer vertrouwen in Houston”. — Hij lachte. — „Hij werkt voor mij daar beneden in het dal”.

„Ik begrijp dat niet”, zei ik, „en het interesseert mij niet, tenzij het mij kan helpen aan —”

„Houston's hoofd”, viel hij mij in de rede. „Ik snap je. De meeste menschen zouden je verkeerd beoordeeld hebben, Poindexter. Maar ik ben wijzer. Ga jij je gang; ik zal je helpen. Daar in de diepte ligt een Indiaansch dorp; daarom heeft Houston daar zijn kamp opgeslagen. Hij is slim. Hij vermoedt dat de „priester” in dat dorp huist en hij is van plan hem te vinden en zich van hem meester te maken”.

„En u?” vroeg ik, verbaasd om zijn kalmte.

„Wacht maar tot ik Houston te pakken heb! Het maakt de zaak nog veel mooier, dat hij mijn werk voor me doet”.

Hij ging terug naar het kamp, maar ik ging niet mee.

„Ga je gang, vrindje”, zei hij met zijn vollen lach. „Ik heb je toch gezegd, dat je doen mag wat je wilt. Je hebt me alles verteld wat je weet en nu mag je 'm smeren”.

Hij verdween in de duisternis en ik was vrij. Toen hij weg was, bleef ik nog eenigen tijd peinzend om de ruïne heen-loopen.

Mijn woede op Houston steeg met de minuut. Ik keek naar omlaag en zag de vuren van zijn kamp. Door een plotselinge opwelling gedreven, liep ik zoo snel ik kon langs het rotsige pad naar beneden.

Hier werd de natuur geleidelijk minder ruw. Het dal was begroeid met gras en struiken. Het was blijkbaar een oase in de wildernis van steen, die het omringde. Toen ik Houston's kamp genaderd was, zag ik iemand daar langs sluipen en toen ik mij verborgen had in de schaduw van een der tenten, herkende ik hem als een lid van Werner's troep. Zoo hield hij dus de wacht, terwijl zijn vijand en de mijne — zich daarvan niet bewust — sluimerde in zijn schijnbaar veilig kamp.

Ik liep door en om het kamp heen, toen ik een tweede schaduw gewaar werd. Het was Houston!

Als ik gewapend was geweest, had ik hem kunnen neerschieten! Ik bleef hem vol wraakzucht volgen bij het licht der sterren. Hij liep naar beneden, alsof hij den weg kende en kwam uit op een plateau waarlangs een bergstroom rolde en waar bij het vage licht de omtrekken van verschillende gebouwtjes zichtbaar waren. Ik vermoedde dat dit het inboorlingen-dorp was en begon te begrijpen met welk doel Houston daarheen ging. Hij trad een der hutten binnen; en ik bleef hem in den kouden, helderen nacht zitten afwachten.

Het duurde wel een uur eer hij er weer uitkwam. Ik volgde hem.

Wij waren slechts een klein eindje voortgegaan en hadden de bedding van een rivier bereikt, toen hij zich omwendde en mij zag. Ik was zorgeloos geworden. Hij keerde zich om en liep snel in mijn richting, terwijl hij iets riep in een mij onbekende taal. Ik vluchtte zoo snel ik kon en klauterde den heuvel op. Ik was uiterst voorzichtig in mijn bewegingen en wenschte mijzelf geluk met de gedachte, dat hij mij niet herkend had en zijn vervolging wel spoedig zou staken als hij dacht met een nieuwsgierigen Indiaan te doen te hebben. Het bleek dat ik goed gedacht had, want even daarna hield het geluid op en heerschte er volkomen stilte. Ik liep nu de heuvels op in de richting waarin, naar mijn meening, de ruïne van Astarnok lag. Maar er waren heel wat ravijnen en ik bemerkte al ras, dat ik het verkeerde gevolgd had. Daarom veranderde ik van richting, beklom een heuvel aan mijn rechterhand en zag tot mijn groot genoegen, dat ik goed gedaan had, want in de verte bespeurde ik een lichtpuntje, dat, naar mijn idee, een kampvuur van Werner moest zijn.

Nadat ik nog een uur geloopt had, moest ik erkennen, dat ik mij vergist had. Het licht scheen nog wel, maar schijnbaar even ver weg als in den beginne. Het lag hooger, tusschen twee bergspitsen van de Sierras, en brandde met een witte, heldere vlam. Kon het wellicht een ster zijn, die mij den weg wees, welken ik gaan moest, vroeg ik mij af; en plotseling moest ik aan Cassilis denken, Cassilis, wiens arm, verminkt lichaam ik over de rotspunt in den bergstroom had zien verdwijnen.

(Wordt vervolgd).

Foto R. H. Herwig.

GRACHT LANGS DE LINDENLAAN IN HET ORANJEWOUDE.

DE FRIESCHE WOUDE.

I.
NAAR 't Friesche Haagje! Amsterdammers, die bij zomerdag Heerenveen willen bezoeken, kunnen tot Lemmer over zee gaan. Bij mooi weer is dat een aardig tochtje. Het drukke binnen-IJ voor de stad is altijd mooi. Ook het buiten-IJ kan levendig genoeg zijn en groot het aantal motor- en stoombooten of zeilschepen, dat naar en van de stad aan Amstel en IJ trekt. Treffen we het bijzonder, dan loopen we nog de kans, dat een paar water-vliegtuigen van Schellingwoude aan 't manoeuvreren zijn in de groote bocht voor het vuurtoreneiland van Durgerdam. Pampus zien we betrekkelijk van dichtbij en het eiland Marken vertoont een ander beeld dan de gewone bezoekers daarvan krijgen. Hoevelen weten, dat het druk bezochte eilandje een vuurtoren rijk is? Och ja, bij wat onstuimig weer kan het in het val van Urk wel eens een klein beetje spoken, maar dan weten we meteen, dat we een echte zeereis maken. En bovendien — 't leed is gauw vergeten! Weldra komen we weer in kalmer water, om na niet te langen tijd Lemmer in 't gezicht te krijgen. Natuurlijk hadden we geruimen tijd een aardig kijkje op Urk, terwijl de talrijke visschersscheepjes met de witte en bruine zeilen steeds weer een schilderachtige stoffage vormen. Eenzaam en verlaten voelt men zich op onze binnenzee nooit! ☒ Van Lemmer brengt ons de stoomtram over het vriendelijke Joure naar Heerenveen. Van het nette dorp zelf willen we weinig vertellen. 't Is ons op dezen tocht meer om de mooie omstreken te doen. Want zij, die meenen, dat Friesland enkel een land van weide en water is, hebben het glad mis. Dat zullen we op ons reisje meer dan eens kunnen constateeren. ☒ In het jaar 1551 kochten Pieter van Dekema, Ridder en Raad in den Hove van Friesland en zijn Compagnons Kuik en Foits de venen rondom het tegenwoordige dorp. Ze werden daarom genoemd de Heerenvenen, vandaar de

naam Heerenveen. Ook is nu de naam Schoterlandsche Compagnonsvaart — het kanaal, dat voor de ontginning van bedoelde venen gegraven werd — duidelijk. Heerenveen behoorde toch vroeger tot de drie grietenijen Schoterland, Engwirden en Haskerland. Het tegenwoordige dorp behoort nog altijd tot de drie gemeenten van denzelfden naam. Tot dusverre heeft het streven „Heerenveen één” geen succes gehad. ☒ Vóór het graven van de Compagnonsvaart had men reeds getracht een verbinding te water te krijgen van Oudehorne naar de Kuinder. Geringe diepte bleek echter een praktisch bezwaar. In vijf jaar tijds werd toen de Compagnonsvaart van de Haskerdijken tot het veen gegraven en een eeuw later was deze vaart over een lengte van twee uur gaans reeds aan beide zijden bebouwd met „fraaie Burgerhuizen en deftige Boerenwoningen”. Nog een halve eeuw later bezong Juckema van Sexbierum het vlek reeds als „het lustpriëel der Friesche Sevenwouden”. ☒ De ligging in drie grietenijen gaf reeds kort na de opkomst van Heerenveen aanleiding tot twist. Reeds in 1633 kreeg het vlek zijn eerste kerkgebouw der Ned. Herv. Gemeente. Dit gebouwtje stond ongeveer op de grens van Schoterland en Engwirden, en daardoor rees er tusschen deze grietenijen verschil over den eigendom van den grond, waarop de kerk stond. De toenmalige Grietman van Schoterland, Amelius Oenema, besloot naar aanleiding daarvan een stuk grond, geschonken door de Ridderlijke Orde ter Balije van Utrecht. ☒ Van het dorp zelf willen we alleen de Oude Koemarkt bezoeken en wel om het fraaie gebouw, dat zich daar verheft, de „Crackstate”. Het staat in de gemeente Engwirden en langen tijd diende het tot woning voor den Grietman. Later is het Paleis van Justitie geworden. Toen in 1923 de Arrondissements-Rechtbank te Heerenveen werd opgeheven, nam het Kantongerecht de daardoor vrij komende

zalen in gebruik. Het overige deel van het statige gebouw werd bestemd tot vestiging van verschillende Rijkskantoren. 't Fraaie gebouw dateert van het begin der zeventiende eeuw. Op de deur van den hoofdingang vinden we een mooien ouderwetschen klopper in den vorm van een draak. De binnenbetimmering is van eikenhout, terwijl zware eiken balken de zolderingen dragen. Langs de langzaam hellende trappen zouden eenmaal de dochters van een vroegeren bewoner te paard naar boven gereden zijn om Papa een morgengroet te brengen. Over de gracht, die rondom het gebouw loopt, ligt voor den hoofdingang een gemetselde boog, waarop een monumentale poort. Die poort vermeldt het jaartal 1819 en zou afkomstig zijn van een Noordhollandsch kasteel, dat gesloopt is. Op den boog vinden we het jaartal 1775. Oude teekeningen wijzen uit, dat in vroegeren tijd de „Crackstate” door een eenvoudig hekje van de Oude Koemarkt was afgesloten. De vermoedelijke stichter van „Crackstate”, Hypolitus Crack, werd in 1605 Grietman van Engwirden. Twee eeuwen lang bleef de state de woning van zijn opvolgers, die allen tot zijn nakomelingen behoorden. In 1811 ging het statige gebouw over in Rijks bezit. Langer, dan ons plan was, hebben we binnen het welvarende vlek vertoefd. Haasten we ons dan nu ook naar buiten om een bezoek te brengen aan den trots van Heerenveen, het Oranjewoud. Het ligt 4 K.M. van de plaats verwijderd. Oorspronkelijk was het een landhuis van de Friesche stadhouders. Het werd gesticht door Prinses Albertina Agnes, weduwe van den in 1664 noodlottig om het leven gekomen Frieschen stadhouder Willem Frederik van Nassau en tweede dochter van den Hollandschen stadhouder Frederik Hendrik, den Stedendwinger. Haar kleinzoon Jan Willem Friso, in 1711 bij den Moerdijk verdrinken, wilde in plaats van het door zijn grootmoeder gebouwde lustslot een aanzienlijk paleis stichten. Door zijn vroegtijdigen dood werd dat echter nooit voltooid. Deze gebouwen werden in 1804 gesloopt, terwijl acht jaren later de terreinen met fraaie bosschen en tuinen werden verkocht. Verschillende personen werden eigenaars van gedeelten van het voormalig landgoed. Op de plaats van het oude lustslot verrees het tegenwoordige landhuis Oranjewoud. De gemalin van Jan Willem Friso, een eenvoudige, vrome en bij de Friezen zeer beminde vrouw, bij het volk bekend als „Marijke-moei”, verbleef dikwijls op het onvoltooide slot. In haar tijd werd de buitenplaats „Carolina-burg” — op de plaats van het tegenwoordige „Pauwenburg” — gesticht. Meer zomerverblijven van adellijke families verzezen er toen in de buurt. Oranjewoud beleefde wel zijn grootsten bloei, toen het de zomerresidentie werd van Prins Willem IV, gehuwd met een dochter van den Engelschen koning. In dien tijd werden tal van lanen, plantsoenen en bosschen aangelegd. De buitens „Oranjestein”, tegenover de majestueuse Lindelaan, en „Klein Jagtlust” verzezen later. Als een bijzonderheid vermeldt de geschiedschrijver nog, dat er in de eerste helft van de 19e eeuw een fraai logement gebouwd werd, een tijdlang bewoond door den bekenden buikspreker Simon Lantinga. Bij zomerdag trekt het Oranjewoud heel wat pensioengasten, en op mooie Zondagen wemelt het er van dagjesmensen, die van heinde en verre komen om een bezoek aan dit mooie plekje te brengen. Een wandelweg van den A. N. W. B. voert van Heerenveen langs fraaie binnenpaden naar „dit lustprieel der Sevenwouden”. „In den loop der jaren” — aldus de schrijver van het aardige gidsje van Heerenveen en Oranjewoud — „is Oranjewoud een der schoonste plekjes van Friesland geworden. Onder de belangrijkste: bosschen moeten genoemd worden het Tuimelaars- of Kombosch met zijn slingerlanen en wandelpaadjes, zijn laag geboomte, vijver en heuveltje, het Doolhof tusschen Pauwenburg en den weg naar Katlijk en vooral het uitgestrekte Sparrebosch, waarin de reigers in grooten getale hun nesten

Foto R. H. Herwig.

DE CRACKSTATE TE HEERENVEEN.

bouwen, met zijn fraaie wandelwegen, zijn hooge naaldboomen zijn, reusachtige varens, zijn forsche beuken en zijn aantrekkelijke berkenlaantjes”. Alleen houders van wandelkaarten hebben toegang tot deze bosschen. In 1924 is op den „Berg van Brongerga” een 29 M. hooge uitzichtoren gebouwd, die mooie panorama's over den omtrek biedt. 't

Foto R. H. Herwig.

HET LANDHUIS ORANJEWOUDE.

Behalve het Oranjewoud geven „Hepkema's boschjes” gelegenheid tot verpoozing in de vrije natuur. Wandelkaarten daarvoor worden gratis uitgereikt aan het bureau van het „Nieuwsblad van Friesland”. Hier werd voor het eerst in 1913 het openluchtspel „Vrije Friezen” gegeven. Men bereikt dit mooie brokje natuur langs den Thialfweg, die mede naar de bekende Thialfbaan voert. Men weet, dat hier in den zomer van 1910 de eerste vliegdemonstraties door Clement van Maasdijk gehouden werden, den koenen aviateur, die eenigen tijd later in Arnhem het leven liet. Ter zijner nagedachtenis is een gedenknaald opgericht.

R. H. HERWIG.

ZUIDERZEERIJMPJES.

DE heer F. W. Drijver heeft in een vorig ¹⁾ nummer het versje van „den dominé van Urk” geciteerd, hetwelk zich in eene grootere bekendheid schijnt te mogen verheugen, dan men wel zou denken. In de provincie Noord-Holland was het in vroeger jaren ook bekend, althans ik leerde het met eene kleine afwijking ²⁾ te Alkmaar, toen ik vijf jaar oud was, van ons dienstmeisje. ☼ Hetzelfde meisje gaf zelfs als eigenaardige oplossing van de moeilijkheid, waarin de dominé van Urk dientengevolge verkeerde, nog een slotvers, waarschijnlijk als uiting van humor ontstaan, hetwelk luidde:

„En weet je, wat hij zei,
Witte kool en roode
[kool,
Roode kool en witte,
En allen, die zijn op-
[gestaan,
Die kunnen weer gaan
[zitte(n)”.
☼ Wij, in de gelukkige jaren, waarin men alles onthoudt, — want ik ben vrij zeker, dat ook eenige van de overige kinderen van ons gezin zich dit slot, dat wij prachtig vonden en waarvan wij zelfs nu en dan eene aanschouwelijke voorstelling trachten te geven, zullen herinneren — hebben in die jaren allerminst vermoed, hoe dikwijls wij in latere zomers in de kerk van Schokland zouden spelen. Bij het uitvoeren der Waterstaatswerken werden in de niet meer dienstdoende kerk de polderjongens onder dak gebracht. Dientengevolge rook het er minder frisch en was het met het oog op het mogelijk ongedierte verstandiger, zich maar liever verre van die plek te houden. Op het plagen der jongens, dat wij niet in de kerk durfden te komen, probeerden wij dan, in hoeveel stappen wij de kerk in de lengte, meestal onder schaterend gelach der toeschouwers, konden „nemen”. ☼ Merkwaardiger is echter het feit, dat ik van datzelfde meisje nog een rijmpje geleerd heb, dat op een der Zuiderzeeëilanden betrekking heeft. Het is nog veel smaak- en waardeloozer van inhoud. Nu ik, den kinderschoenen en den kinderlijken genoegens ontwassen, thans naar de beteekenis en het verband van de dingen speur, lijken het mij *hekeldichtjes* of *spotverzen* te zijn, zooals die in vroegere eeuwen in zwang waren en, naar men ziet, zich als volksbezit en volksuiting bestaansrecht veroverden. ☼ In het tweede geldt het niet den dominé, maar den burgemeester, en wel dien van het thans aan het vasteland verbonden eiland Wieringen. Het luidt:

„De burgemeester van Wieringen
At liever spek dan spieringen,
Zijne vrouw, dat was een groote gek,
At liever spieringen dan spek”.

☼ Was het aan de kaak stellen van de vergeetachtigheid van den predikant blijkbaar doel van den spot van het eerste rijmpje, hier zal wel de weinige huwelijksharmonie van het burgemeesterspaar als uitgangs- en mikpunt genomen zijn. — Wie kent er een over Marken? Het zou mij niet verwonderen, als ook op dat eiland één der notabelen, b.v. de schoolmeester, het daarin heeft moeten ontgelden. ☼ Uit den volksmond voortgekomen, zijn deze korte rijmpjes, niet speciaal Kamper bezit dus, veeleer van folkloristische waarde. ☼ Het wil mij voorkomen, dat zij met tekstafwijkingen, in Friesland, Noord-Holland en Overijsel wellicht ook elders, bewaard gebleven zijn. Dat wij hier dus of de bewoners van de Zuiderzeeëilanden onderling in luim en scherts of in verborgen godsdienstige en politieke overtuigingen terugvinden, of dat de bewoners der Zuiderzeeprovinciën daarmede de eilandbewoners hebben willen bespotten, eene naburenmiskening, die nog, hoewel minder sterk, niet alleen in ons vaderland voortleeft.

C. J. WELCKER.

De inbraak.

't WAS een sombere Januari-dag, uren en urenlang had een miezerig regentje Amsterdam geteisterd en de groote stad herschapen in een modderpoel. ☼ Vroeger dan anders was men verplicht licht te ontsteken en ook mevrouw Toornstra, die in een van de buitenwijken een keurig villatje bewoonde, had reeds om 4 uur den somberen dag buitengesloten, haar prachtige schemerlamp op den schoorsteenmantel gezet, een heerlijke Chester-

Foto R. H. Herwig.

HET LANDHUIS ORANJEWOUD AAN DEN ACHTERKANT.

field bij den haard geschoven, en genoot nu intens van een boeienden roman. Ze ging er geheel in op: de hoofdpersonen, twee ongelukkige gelieven, die een strijd tot het bittere einde hadden aangeboden tegen de halsstarrige tegenwerking der wederzijdsche ouders, hadden als laatste middel besloten tot een middeleeuwsche schaking, die door den schrijver op een dergelijke spannende en realistische wijze was beschreven, dat ze het romantische mevrouw Toornstra een bos naar de wangen had gejaagd. In gedachten was zijzelf het lieve hoofdpersoonje, dat met den geliefde in een snelle race-auto voortsnoerde naar het geluk, achtervolgd door een politieauto, waarvan de inzittenden, door haar bitterden vader ingelicht, hen hardnekkig nazetten. ☼ Juist was ze op het moment gekomen, dat de twee jonge waaghalzen een onbewaakten overweg voorbijsuisden, op gevaar af door den in pijlsnelle vaart naderenden sneltrein te worden verpletterd, toen ze meende, uit het achterhuis verdachte geluiden waar te nemen. Met felle angstklop in het hart — doodslag, de inbrekers werden hoe langer hoe brutaler! — lend van emotie, naar een herhaling van de zoeeven vernomen geluiden. Ze was maar alleen in huis, het dienstmeisje had ze vroeg weggezonden, om ongestoord van haar roman te kunnen genieten, haar man kwam pas over anderhalf uur thuis en wapens had ze niet bij de hand. Trouwens, al had ze die

1) „Buiten”, 20e jrg., No. 44. — Zaterdag 30 October 1926. 2) In den derden regel n.l. „ruischen” in plaats van „stormen”, welk werkwoord juist lijkt. Bij stormweer vermijdt de zeeman de kust van Schokland liever, dan dat hij eene landing waagt. Het is bekend, dat centonige, zich herhalende geluiden als krassen, ritselen en ruischen, zenuwachtige naturen uitermate hinderen kunnen.

gehad, dan zou het angstige kind-vrouwtje er nog geen gebruik van hebben durven maken! ☼ O, daar hoorde ze het weer, een knarsend geluid, als werd er een raam opgeschoven. De beweging van schrik, die ze onwillekeurig maakte, deed haar boek op den grond glijden, wat haar een nieuwe angststuij bezorgde. Ze beefde over al haar leden: *als* het een inbreker, misschien zelfs wel een moordenaar was, zou ze aan zijn genade of ongenade zijn overgeleverd. Zou ze zich vlug verbergen? Of hard om hulp gillen? Maar dan had ze kans, dat de kerel haar meteen een kogel door het hoofd joeg, en het leven was te mooi, om er nu al afstand van te doen. ☼ Ze hoorde nu sluipende voetstappen in de gang en het bloed joeg haar wild door de aderen. Als het niet zoo gruwelijk angstig was geweest, zou ze zich bijna een heldin hebben gevonden. En steeds duidelijker werden de schreden, de kerel *wist* bepaald, dat zij maar alleen in huis was, trachtte niet eens zijn voetstappen te dempen. En zonderling, ze begreep later zelf niet, hoe ze nog zoo helder had kunnen denken in die oogenblikken van doodsangst, maar het schoot door haar aardig kopje, dat de man toch maar een beginneling in zijn vak kon zijn, anders had hij toch zeker rubber-zolen onder zijn schoenen gehad, zooals je altijd in die heerlijk-opwindende detective-romans las. ☼ In dit zelfde oogenblik werd de deur

van de kamer geopend, en trad de man binnen! Onmiddellijk realiseerde ze, dat de stakker niet den indruk van een beroepsmisdadiger maakte. Weliswaar vertoonden zijn kleren sporen van verval, maar de fijne snit ervan bewees, dat de drager betere dagen moest hebben gekend. Ze betrapte er zichzelf op, dat een gevoel als van medelijden haar hart binnendrong, de stumper had bepaald veel tegenspoed in het leven gehad, nu lag misschien zijn vrouw doodziek en greep hij in wanhoop dit laatste, zij het dan

ook onwaardige middel aan, om zich geld te verschaffen. In zijn linkerhand hield hij een grooten zak, . . . de zak, waarin zijn werktuigen zaten, schoot het door haar hoofd, en waar straks de buit in moest . . . ! ☼ Weer naderde de man een stap, toen maakte hij tot haar verbazing een uiterst correcte buiging en sprak: „Mevrouw, ik vrees, dat de bel stuk is, tenminste mij werd op mijn schellen niet opgedaan. Daarom ben ik zoo vrij geweest, op deze eenigszins bijzondere wijze binnen te komen. Ik ben vertegenwoordiger van de „Gecorrigeerde Stofzuiger“-Maatschappij. U staat mij zeker wel toe, dat ik even een kleine demonstratie geef met ons zeer geperfectioneerd artikel?”

J. P. BALJÉ.

De Dells van de Wisconsin-rivier.

OM half zeven 's morgens vertrokken twee lange lage safety motorbussen van Madison, gevuld met een troepje vroolijke Amerikanen. Het weer was kil en regenachtig, een groote uitzondering in het midden van Juli, maar de goede stemming bleef behouden, ook toen het begon te motregen. De leiders, een „universiteits geoloog en bioloog en daarenboven een beroemdheid op het gebied van de romantische Indiaansche sagen en legenden“, be-reidden onderweg het publiek vast voor, op wat er bij aankomst

al niet te zien zou zijn. Na een paar uur rijden door een vrij eentonige streek, afwisselend bouw- en weiland met hier en daar een leelijke roodgeverfde boerderij met silo, werd Kilbourn bereikt, een echt toeristen-plaatsje met „Europeesch“ ingerichte hotels. ☼ Het gezelschap, bestaande uit vele zeer sportief gekleede dames van alle leeftijden, waarvan verscheidene in sportbroek, en uit enkele heeren, begaf zich naar den laaggelegen steiger, vanwaar de motorbootjes afgaan, en een rasechte Indiaan met veeren hoofdtooi, welke hij tegen een pet verwisselde toen het harder begon te waaien, deed dienst als bootsjongen en als gids. Bij elke merkwaardige plaats legde het bootje aan en maakten we wandelingen onder leiding van den Indiaan en onze leiders. — ☼ De Dells van de Wisconsin rivier worden genoemd „het wonderland van het Midden Westen van de United States“ en door duizenden van alle richtingen toestroomende toeristen jaarlijks bezocht. De Wisconsin rivier, welke haar water ontvangt van 1400 meren uit het Noorden van den staat, is een zijrivier van de Mississippi. Na Kilbourn treedt de Wisconsin terug in het laatste stroomgebied en stroomt door laag, moerassig heuvel-land naar Prairie du Sac, waar zij een diepe bedding heeft uitgegraven in de moraine. Beneden Prairie du Sac stroomt de rivier door een wijde vallei waar geen gletschers geweest

zijn. ☼ De Wisconsin Dells bestaan uit een rotsachtige engte of schlucht van ongeveer 7 Engelse mijlen lang. De naam is het eerst gegeven door de Franschen, die spraken van de „Dalles“. De rotsen bestaan uit zandsteen. Later werd de loop van de rivier gestremd en toen het ijs smolt, werd een lager punt van uitvloeijing gevormd en sneed de Wisconsin door het zandsteen heen, waardoor in ongeveer 30.000 jaren de Dells gevormd werden. De rivier stroomde niet altijd op dezelfde plaats als nu, en

twee verlaten beddingen kunnen aangetoond worden. Toen de bodem rees, verhardde het zand tot zandsteen door de werking van het water en de oppervlakte verhardde door het blootstellen aan de lucht. ☼ Over de geschiedenis van de Dells leeft men in het onzekere. Honderden jaren voordat de Franschen in Wisconsin kwamen, gebruikten de Indianen de Wisconsin rivier, — welke zij „Ouisconsin“ noemden, wat „wild stroomende rivier“ beteekent — als waterweg, zoowel voor jacht-als oorlogsdoeleinden. Toen de Franschen hun ontdekkingstochten maakten, ontstond een ruilhandel in bont gekleurde lappen, wapens, kruut en brandewijn tegen bont. Vaak trouwden de Franschen met „squaws“, Indiaansche vrouwen, en leefden verder geheel tusschen de Indianen. ☼ De eerste berichten zijn van 1827; enkele handelaars van Green Bay hadden toen aan de Wisconsin rivier handelsposten. In 1878 vestigden zich de eerste Fransche handelaars in de Dells, en hielden zich bezig met het hout in vlotten de rivier af te drijven. Dit was een gevaarlijk werk door de vele stroomversnellingen in de rivier en het heeft menig menschenleven gekost voordat in 1890 de geheele handel stil gelegd werd. Nu verrijst een enkel houten landhuis, tusschen de pijnboomen doorscheurend, op de rotsen, maar verder zijn de dells geheel onbewoond. — ☼ Over het ontstaan van de Wisconsin rivier vertellen de Indianen de volgende geschiedenis, ons voorgedragen door den gids, een Chippewa Indiaan: Het bed van

Foto R. H. Herwig.

DE SLOTGRACHT VAN HET LANDGOED ORANJEWOUDE.

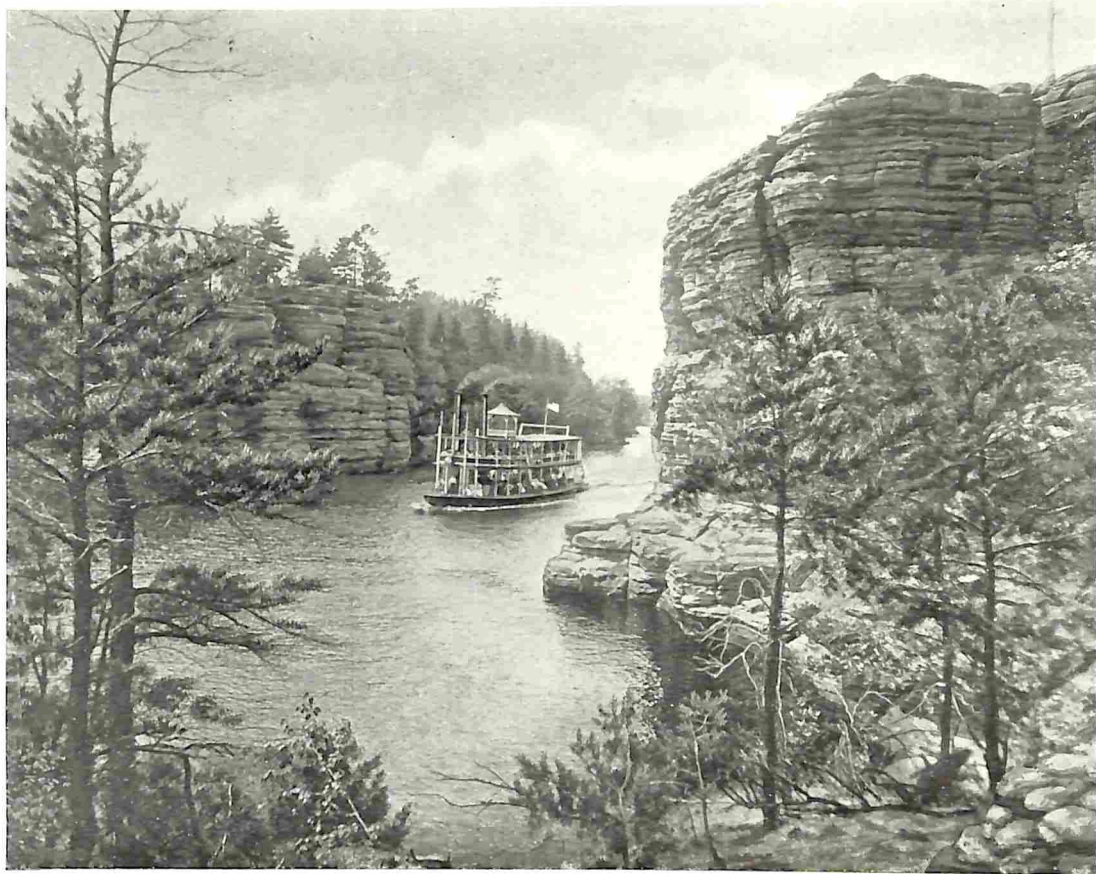
de rivier werd gevormd door een ontzaggelijke slang, welke een manitor of geest was en in de dichte bosschen bij het groote meer woonde. Haar macht was zoo geweldig, dat alle andere dieren de slang vreesden. Eens ging de slang op reis en verliet het bosch om naar de zee te gaan. Kruipende over het land groefde het reusachtige lichaam een diepe voor door de velden en bosschen heen, en in dit bed stroomde nu het water. Bewoog de slang met haar staart, dan spatten groote watermassa's uit de bedding over het land en vormden daar de meren. Elk levend dier vluchtte, toen de slang op reis ging en ook andere, minder machtige slangetjes, haastten zich om uit haar omgeving weg te komen: ze vormden zelfstandige riviertjes, terwijl zij naar alle richtingen vluchtten. Op plaatsen waar de rivier stroomversnellingen vormt, lagen rotsblokken op den weg van de groote slang, zoodat zij genoodzaakt was daar over heen te kruipen. Bij de Ouisconsin Dells kwam de slang al een heel groot rotsblok tegen en deze blemmering overwinnend, boorde zij met haar kop in den steen en scheurde het rotsblok uit elkaar door de machtige kronkelingen van haar lichaam. Hieraan is de eigenaardige vorm van deze rotsen te danken en bovendien zijn op plaatsen waar de slang even lag uit te blazen om rust te nemen, de oevers wat verder uit elkaar.

Beneden de dells veranderde de slang van richting en reisde meer westwaarts, waar zij de Mississippi ontmoette. De eerste bijzonderheid, waarop de Indianen ons tijdens den boottocht wijst, zijn twee rotsen, die als het ware een monumental ingang vormen en nadat het bootje hier tusschen door is gestoomd, zien we in de zachte zandsteen uitgehouwen honderden nesten, welke de overal rondfladderende zwaluwen zelf uitgebeiteld hebben. Verder gaan we langs „Black Hawk's head” en werkelijk lijkt het alsof een India-

nenhoofd in de rotsen is uitgehouwen. Alle mogelijke grilgig gevormde, half afgeslepen rotsen hebben hun namen: zoo varen we langs Rattlesnake rock, Devil's elbow enz. Artist's glen en de witches gulch zijn heel nauwe zijingangen, en prachtig is hier de rijke plantengroei. In een van deze inhammen legt het bootje aan en stappen we aan wal. De wandeling door het bosch gaat naar een schlucht en bij den ingang staat zoowaar, alsof we hier in Zwitserland waren, het gebruikelijke winkeltje, waar nu echter zoogenaamde Indiaansche waar te koop wordt aangeboden en waar een overvloed slechte, hel gekleurde briefkaarten te krijgen is. De schlucht zelf was schitterend begroeid met varens en mossen. Het was streng verboden er planten te verzamelen of varens te plukken zooals op vele plaatsen stond aangegeven. Juist kwam de zon door en de stralen vielen schuin door de smalle bovenspleet, zoodat tusschen de boomen door een klein stukje blauwe lucht te zien kwam, terwijl langs de schluchtwanden alle varens glinsterden door de vochtdroppels, waarin nu de zon scheen. Bij elke bocht, die de zeer lange schlucht maakte, wisselde het lichteffect, en de betoovering week eerst, toen we, aan het einde gekomen, het andere onvermijdelijke winkeltje zagen, waar een Indiaansche schoone dezelfde soort leeren mocassins, met kraalpatronen bewerkt, verkocht, welke ook in Madison overal te

krijgen zijn, evenals het aardig vlechtwerk en houtsnijwerk. We gingen naar het bootje terug, dat heel langzaam en voorzichtig achterwaarts de smalle spleet uitvoer, terwijl we aan beide kanten met de handen de rotswanden konden aanraken, en gingen verder weer aan land bij Stand Rock. Op de open plaatsen in het bosch en tegen de hellingen groeiden overal de ook in Nederland op de Veluwe veel voorkomende wilgenroosjes (*epilobium spec.*), door den universiteits-bioloog voor phlox aangezien. Hij scheen een bijzondere voorliefde voor de phloxen te hebben, want de in prachtige groepen voorkomende *Saponaria spec.* welke men bij ons veel in de duinstreken vindt en welke hier veel langs de breede wegranden groeit, werd door hem ook al met den naam van Phlox aan het publiek geïntroduceerd. Langs een steilen weg klom het gezelschap naar boven en op het plateau lag een klein Indianen-kamp. Op geregelde tijden houden de Indianen daar tegen betaling een oogstdans, vrijwel hun eenige bezigheid daar tegenwoordig. Uit een kleine wigwam kwamen nieuwsgierig twee kleine meisjes gekropen, behoorende tot de daar vroeger resideerende Winnebago-stam, waarvan er nu misschien nog maar een twintigtal woonde, dat bovendien 's winters wegtrekt. Op een houten bordje voor de wigwam stond te lezen

„10 cent to take a picture”. Hoewel de meesten een kodak bij zich hadden, dacht niemand eraan om van deze uitnodiging gebruik te maken en ik hoorde een dame spottend zeggen: „waarom moeten we geen 5 cent betalen, alleen maar om naar de kinderen te kijken.” De gids bracht ons verder naar een spits oprijzende, naaldvormige rots, welke geheel op zich zelf stond en tot schrik van velen sprong hij met een flinken aanloop ineens op de kleine topvlakte. Niemand durfde dit op zijn overmoedige uitdaging den Indianen na te doen en zonder een

DE „DELLES” VAN DE WINCONSIN-RIVIER NABIJ KILBOURN.

aanloop te nemen sprong hij terug, de breede, diepe kloof over, na tijdens den sprong door een Amerikaansche bakvisch gekiekt te zijn. De tocht werd voortgezet, een tweede schlucht werd bezichtigd, waar de verschillende lagen in het gesteente goed te zien waren. Door deze schlucht stroomde water en veel verlokkelijke wilde roode aardbeien mochten bekeken worden. Het was na twaalfen geworden en daarom voeren we met het bootje terug; we kwamen langs gedeelten, waar resten van dennenstammen meters boven het water uitstaken als kale, zwarte palen. In Kilbourn werd gemeenschappelijk geluncht en daarna gingen we met de bussen naar het State Park Devil's Lake, waar nog veel meer merkwaardigheden ons wachtten, en de avond besloten werd met het luisteren naar een Indiaansche legende, ons verteld terwijl de zon onderging en de maan over het schitterende meer scheen, terwijl een koesterend vuur het middelpunt vormde, waar we omheen geschaard zaten, en de oude verhalen geen geschiedenis leken maar feiten, die elk oogenblik nog konden gebeuren . . .

A. M. TH. SCHELTEMA JUNYNBOLL.

Ontvangen boeken.

Door tusschenkomst van den uitgever C. A. Mees te Santpoort ontvingen wij „Beiaarden in Frankrijk” door Prosper Verheyden, uitgave van „de Sikkel” te Antwerpen, met vele illustraties.

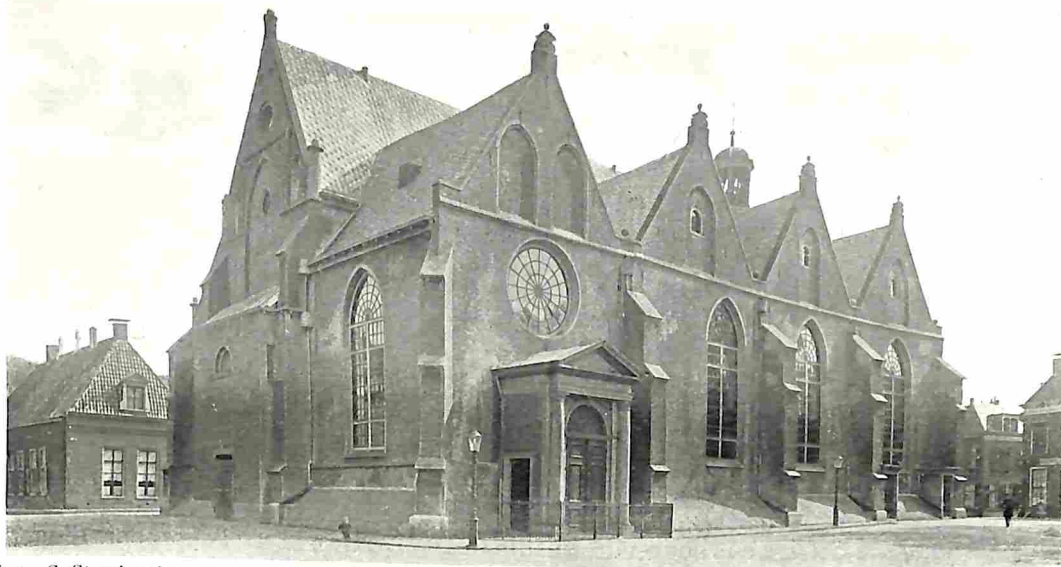

Foto C. Steenbergh.

DE GROOTE- OF JAKOBIJNERKERK TE LEEUWARDEN.

DE GROOTE OF JAKOBIJNERKERK TE LEEUWARDEN.

VAN de nog bestaande oude kerkgebouwen te Leeuwarden is de Groote of Jacobijner kerk wel het oudste. Hoewel omtrent de juiste jaren van stichting geen nauwkeurige gegevens aanwezig zijn, kunnen we uit enkele oudere bouwfragmenten, een Romaansch door elkaar gevlochten fries, opmaken dat de stichting kan worden gesteld in de 13e en 14e eeuw, terwijl de westgevel met zijne nissen en pinakels een toonbeeld is van zuiver Friesche bouwkunst. De kerk behoorde eertijds tot het groote klooster van de Dominikanen of predikheeren, die waarschijnlijk in het begin der 13de eeuw hun klooster stichtten, dat zich tot een groot complex uitbreidde en het geheele terrein van de stadsgrachten, Schoenmakersperk, Nieuweburen af tot de Monnikemuurstraat besloeg. Bij den aanval der Schieringers op Leeuwarden in 1392 werd dit klooster voor een deel een prooi der vlammen, terwijl ook de kerk bijna geheel werd vernietigd. Met den herbouw der kerk werd spoedig begonnen; bij een uitbreiding in 1480 maakte men een begin met het bouwen van een kerk, overeenkomende met de huidige. Toen evenwel de gelden ontoereikend bleken, verscheen den 5 Juni 1487 een „Open brief der Regering van Leeuwarden, bevattende een bede aan alle geloovigen in en buiten Friesland om mildelijk aalmoezen te willen geven ten behoeve van den verderen opbouw der Jacobijner kerk in het clooster der Dominicanen”, waarin werd beschreven, dat „het clooster olt is” en „noch huidendaghe groet gebreck heft in dack ende muren”, dat „soe is in den voirigen clooster begonnen tot Eere Godes een nye kerck welck altesamen niet kan fulmaeckt werden sonder groote hulp met aelmessen van guede gelovige luyden”. Dit klooster stond in hoog aanzien; in de eetzaal kwamen meermalen de Staten van Friesland samen tot het houden van hunne landdagen. Toen in 1580 de kerkelijke goederen aan den Staat vervielen, werd het hoofdgebouw bestemd voor kosterij der Hervormde Gemeente, als hoedanig het heden nog dienst doet. De fraaie gang met zijne gewelven, vrijwel in den ouden staat gebleven, is een toonbeeld van bouwkunst uit de 15e eeuw. In dit gebouw werden vele provinciale synoden gehouden, terwijl ook menig gilde hier samen kwam. Een ander bijgebouw, het dormter voor het onderdak brengen van het groot aantal pestlijders, omdat de beschikbare ruimte in het Stadspesthuis onvoldoende bleek al de patienten te bergen. In 1583 werd het tot een blijvend pesthuis ingericht en naderhand weder ten deele afgestaan aan het te stichten Nieuw Stads Weeshuis. Reeds vóór den overgang van de Katholieke kerken aan den Staat werd door de Hervormden gebruik gemaakt van de kloosterkerk. In 1578 was besloten dat Hervormden en Katholieken beurtelings gebruik zouden maken van de kerk, zonder elkaar te hinderen „de muncken moesten hun altaerdingen gedaen hebben te 10 uren en dan volchden de Geusen als het preechdag was”. Bij de overdracht der kerken werd alles in het werk gesteld om, wat nog aan den Katholieken eeredienst herinnerde, te verwijderen. De fraaie wand-schilderingen en de beschilderde pilaren werden met een laag

witkalk bedekt, de beelden en sieraden werden verkocht. Uit de opbrengst hiervan werden verschillende verbeteringen bestreden. Het uitwendige der kerk onderging een belangrijke wijziging, toen men het pannendak verving door een leibedekking, waartoe de leien van de Oldehoofster kerk werden overgebracht naar de Groote Kerk, terwijl de pannen van deze, voortaan de kerk van Oldehove zouden dekken. Inwendig onderging de kerk eenige verandering. De preekstoel werd naar de overzijde verplaatst, terwijl „leeringe en stichting schriftuurlijke teksten” werden aangebracht. In 1581 werd aan Claes Stateszoon schilder 50 caroli gulden betaald, „ter cause dat hij den preekstoel met het tabernakel geschildert heeft ende gestoffeert met ende twintig hondert letteren van gout geschreven, daer in vervattende het principaelste ende noodichste fundament der geheelen bijbelschen Schrifture”. Dit voorbeeld werd door particulieren gevolgd, o.m. liet de Stadhouder Bernard de Merode boven zijn gestoelte de tafelen der wet met snijwerk aanbrengen. Toen enkele jaren daarna de kerk tot begraafplaats werd ingericht, werd niet alleen de vloer bedekt met kostbare steenen, maar werden ook vele wapenborden aangebracht. Het bleek zelfs noodzakelijk hieraan paal en perk te stellen en hiervan een bedrag te heffen ten bate van het Nieuw Stads Weeshuis. In 1580 werden voor de Stadhouders grafkelders ingericht. Bij het overlijden van de gemalin van Willem Lodewijk werd als aandenken een graftombe geplaatst, terwijl de Staten van Friesland in 1626 voor Willem Lodewijk een monument stichtten, waarop Willem Lodewijk in

Foto C. Steenbergh.

HOOFDINGANG (Z.G.N. ORANJEPOORT) VAN DE GROOTE OF JAKOBIJNERKERK TE LEEUWARDEN.

knielende houding te midden van voorstellingen van „standvastigheid en voorzichtigheid”. Omdat de in 1640 reeds ver-groote grafkelder bij het overlijden van Hendrik Casimir II in 1696 geen voldoende ruimte bood, ging de toenmalige hof-bouwmeester Jan Aerts Pruimer eigenmachtig te werk en liet een pilaar uit het koor wegbreken. Hierdoor werd de bouw-constructie zoodanig verstoord, dat ernstig moest worden in-gegrepen. Met onderheien en het bekleeden der muren wist men erger te voorkomen, waardoor echter de kerk het sombere uitzicht van nu verkreeg, daar de mooie oude friezen hierdoor aan het oog werden onttrokken. Op verzoek van prinses Amalia werd het geding tegenover den hof-architect niet voortgezet en werd aan haar verlangen tot het hebben van een eenvoudige „sepulture” waartoe de voormalige sacristie werd ingericht, voldaan. Van al deze versieringen is helaas niets overgebleven, daar de landsbouwmeester het op 1 Augustus 1795 gegeven bevel tot het vernietigen van alles wat op Oranje betrekking had, zeer stipt heeft opgevolgd, zoo-dat er bijna niets gespaard bleef; het weinig resteerende deed hij den 18en Augustus d.a.v. verwijderen. ☞ In 1580 hadden reeds regelmatig orgelbespelingen plaats, zooals niet alleen uit de stadsrekeningen blijkt; ook de aanstelling van Mathijs Mathijszoon tot stadsorganist in 1597, die verplicht werd „alle daghen 's avonts op den orgel te spelen”, wijst er op, dat het kerkorgel en het orgelspel in hoog aanzien stonden. Toen dan ook in 1724 door bouwmeester Dr. Edo Scheltinga het voorstel werd gedaan om dit orgel door een nieuw te ver-vangen en het bestaande over te brengen naar de Westerkerk, was dit meer een gevolg van de groote behoefte welke zich in die kerk aan een orgel deed gevoelen, dan een blijk van onvol-komenheid van het groote orgel. Op voorstel van den organist Reynold Popma van Coeveringh werd aan Christian Müller de bouw op-gedragen en deze vervaardigde in den tijd van enkele jaren een zoodanig orgel, „overeenkomende met de grootte en t aanzien van deze Hoofdstad van de Provinthie”. Voor de som van 9000 gld. leverde hij een orgel, bestaande uit 2582 pijpen waarvan 230 zichtbaar en 2252 in kasten gebouwd, en 37 registers bevattend. Het beeldhouwwerk werd voor zoover het de groote beelden betreft, uitgevoerd door den beeldhouwer van der Haven, terwijl het overige door den bekwamen Bruinsma werd vervaardigd. Het orgel werd den 19en Maart 1727 ingewijd onder groote belangstelling. Nog steeds is dit orgel een sieraad der kerk en al zijn helaas de regelmatige bespe-lingen op een vasten avond in de week vervallen, toch mogen we dankbaar zijn, dat de huidige organist J. Paardekoper vrij regelmatig gedurende de zomermaanden orgelbespelingen houdt, welke zich in een druk bezoek mogen verheugen. ☞ Toen in den loop der 19de eeuw allengs bleek, dat de kerk noodzakelijke herstellingen moest ondergaan, heeft men in 1831 besloten, den spitsen toren door een koepel te vervangen, waardoor het aanzicht der kerk niet is verfraaid; wel werd door de verandering aan de poort (hoofdingang) in 1842 de ingang veel verbeterd, maar het is te betreuren dat een deel van het lofwerk is vervangen door een eenvoudige lijst, waar-door het uiterlijk niet heeft gewonnen en het harmonisch geheel een weinig is verstoord. ☞ Zoo staat thans nog deze oude grijze kerk als herinnering aan de vroomheid van een der Friesche kloosters binnen Leeuwarden. M. BRAAKSMA.

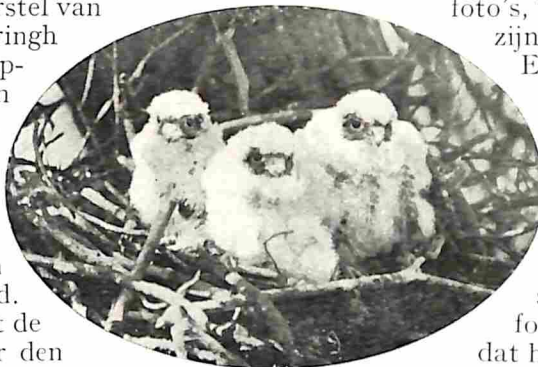

Foto N. Tinbergen.
JONGE BOOMVALKEN,
2¹/₂ WEEK OUD.

buizerd, havik, sperwer, boomvalk, ze zijn alle zeer zeldzaam geworden, een gevolg van het vele wegschieten. Vermoedelijk broedde de havik dit jaar al niet meer in Nederland, de buizerd en de boomvalk in weinige paren. Van den laatste vonden we dezen zomer een nest ergens op de hooge Veluwe, op een plaats waar toeristen slechts zelden verzeild raken, een een-zame zandstuiving, die door de boeren in den omtrek „het Witte Zand” werd genoemd. Het was een woestijntje op zich-zelf, waar enkele knoestige dennen nog stand hielden tegen het verband van zand en wind. ☞ Midden in dit zand ligt een kleine komvormige inzinking, waar het water zich verzameld heeft en zodoende een gezellig moerasje ontstaan is, waar dophei en gentianen tusschen de berken groeien. Alle vogels uit de naaste omgeving komen er drinken en de reeën uit het Leuvenumsche Bosch hebben er een tocht over 't open zand voor over, om in de Waterblei, zoo heet dit moerasje, hun dorst te komen lesschen. ☞ Ik kwam er graag uitblazen, als het me op het zand (ook een heerlijk landschap) te warm werd en zodoende, juist in de rustuurtjes, kreeg ik er mooie dingen te zien. De Waterblei was omzoomd door dennenbosch, dat een beschutting vormde tegen het stuivende zand; en in die dennen woonde een paartje van de zoo zeldzaam geworden boomvalk (*Falco S. Subbuteo*), een klein valkje, met don-keren rug en lichten, gespikkelden onderkant. Ze hadden hun nest boven in een acht meter hoogen, gladden dennenboom, die pas in de kruin zijtakken maakte. ☞ Toen ik dat nest ontdekt had, was de Waterblei meermalen het doel van mijn tochten, om daar de jonge valken te fotografeeren. Om de twee dagen ging ik er heen en maakte er mijn opnamen, en zodoende verkreeg ik van de jonge boomvalken een serie foto's, waarop ze in hun groei duidelijk te volgen zijn. Enkele er van zijn hierbij gereproduceerd.

Er waren drie jongen, waarvan één man-netje; dat was de kleinste, zooals het bij roofvogels behoort. ☞ Op een der afb. (4 Aug.) komt een ding al aardig uit: één van de drie is de baas over de ande-ren, hij schreeuwt het hardst en dringt zich op voor de anderen als de ouden met voer komen, hij wordt dus de sterk-ste en zal ook het eerst uitvliegen. Op de foto is dat de meest rechtsche, het mannetje; dat hij haantje de voorste is, blijkt uit het feit, dat zijn donsveeren haast allemaal al uitgevallen zijn, terwijl bij de twee anderen nog vrij veel dons aanwezig is, vooral op den kop. Het afvallen van het dons houdt gelijken tred met den groei en dus met het uit vliegen. ☞ Toen de veeren eenmaal goed doorkwamen, zaten de jonge vogels vaak op den rand van het nest; dat deden ze graag, want het is warm om dicht tegen elkaar aan in 't nest te zitten. Als ik onder den boom van de horst kwam, werd ik altijd met belangstelling gadegeslagen door drie stel jonge valkenoogen en ze volgden me in al mijn bewegingen, als ik naar boven kwam klimmen. Was ik bezig met mijn opnamen, dan werd steeds weer alles wat ik bij me had, opnieuw onderzocht en geen beweginkje ontging aan hun oogen. Den zesden Augustus kwam ik weer bij het nest, maar toen was het leeg, de twee wijfjes zaten in de buurt tus-schen de takken (afb. op blz 191, beneden) maar 't mannetje was al op de vleugels. Hij leerde nu jagen op boomvalken-ma-nier, n.l. opvliegende vogels en insecten. ☞ Men heeft dikwijls op-gemerkt dat een boomvalk evenals de slechtvalk altijd een vog-el in de vlucht grijpt en nooit op den grond. De verklaring er voor weet ieder, die wel eens een boomvalk of een slechtvalk heeft zien stooten: hij grijpt zijn prooi door van boven af pijlsnel naar beneden te vliegen (niet vallen, maar vliegen) en komt zodoende met een harde smak op zijn prooi terecht; van tien-tallen Meters afstand is het te hooren. Zou hij zoo een zittende prooi stooten, dan zouden zijn pooten veel kans loopen om te breken. Andere roofvogels zooals de havik, vangen wel die-ren op den grond, bijv. konijnen, maar dat gaat op een heel andere wijze. De havik stoot niet van boven af, maar glijdt langs de prooi heen en pakt haar zoo mee. Een havik kan echter in de lucht weer niet zoo goed terecht. ☞ Nadat ik dien zesden Augustus mijn laatste foto's had gemaakt, was ik er wel zeker van, dat ik de valken niet meer zien zou dan mis-schien een enkelen keer boven ons huis, hoog in de lucht cir-kelend. Maar iets van ze heb ik toch bewaard: hun portretten, die de herinnering frisch houden aan den tijd, dat ik dikke vriendschap had gesloten met drie jonge vogels. N. T.

De geschiedenis van een Roofvogelnest.

ZOO goed als alle roofvogels zijn in ons land zeldzaam geworden. Er is zooveel jacht op hen gemaakt, dat ze zich in de rustigste gebieden hebben teruggetrokken, om de menschen in den broedtijd zooveel mogelijk te mijden. De oorzaak van dien achteruitgang is heel eenvoudig: men vond ze schadelijk, en dit was voor vele jagers een welkome gelegenheid om zich met een mooi smoesje een jachttrofee toe te eigenen: „ze zijn toch zoo schadelijk”. ☞ Een is er, die stand heeft kunnen houden en tot in de steden broedt, de Torenvalk, maar daarvan weet ieder dat hij muizen vangt en dus nuttig is. Als iedereen echter ook eens wist, dat hij veel (nuttige) spitsmuizen eet en spreuwen en . . . maar dat hoeft iedereen verder niet te weten, want het zou jammer zijn als men hem ook schadelijk ging vinden. ☞ Alle andere roofvogels:

Foto N. Tinbergen.

JONGE BOOMVALKEN. RECHTS HET MANNETJE.

HEERSCHERS VAN FERRARA.

Uit het Poolsch van

II) KAZIMIERZ CHLEDOWSKI.

BORSO.

I

O H gloria d'Este! zegt d'Annunzio in zijn verhaal „Il Piacere” van het paleis Schifanoja te Ferrara. Van buiten gezien valt het echter evenmin op door grootsheid, als wat aangaat oorspronkelijkheid van architectuur; slechts de deuren van het hoofdportaal met het groote wapen der d'Este's hebben een origineel aspect. Het paleis, gebouwd door Alberto d'Este, bestond reeds lang, het werd door Borso in 't jaar 1458 verbouwd, en is daarna tot heden ten dage onveranderd gebleven. „De glorie der d'Este's” moet veeleer gezocht worden binnen de bescheiden muren, en wel op de eerste verdieping in de groote zaal, waar de beroemde fresco's met tafreelen uit het leven van Borso zich bevinden. Deze fresco's behooren tot de kostbaarste overblijfselen der hoofsche kunst van de tweede helft der XVe eeuw en het is in de hoogste mate te betreuen, dat zij niet onbeschadigd gebleven zijn. In de XVIIIe eeuw, het tijdperk van het witten en kalken, werden de fresco's met een witte kalklaag bedekt en eerst tusschen 1830 en 1839 zijn zij teruggevonden, bij het zoeken voor een gecostumeerd feest naar voorbeelden van een jachtpartij uit den tijd van Borso. Men begreep, welke groote waarde die schilderijen hadden en liet twee jaar later, dat, wat nog niet geheel bedorven was, door Alessandro Compagnoni van Bologna schoonmaken.— De Leonello werd in 't jaar 1450 door Borso opgevolgd, die tot 1471 regeerde. Het bewind van Borso betekende een tijdperk van vrede. Door een gelukkigen samenloop van omstandigheden en dank zij het wijze beleid van den heerscher, behoefde de staat met de naburige landen geen oorlog te voeren en men noemde Ferrara in dien tijd dan ook „Terra della Pace”. Borso streefde ernaar om buiten politieke verwickelingen te blijven en de naburige Italiaansche staten verzochten hem dikwijls om scheiderechterlijke tusschenkomst in moeilijke vraagstukken, die aanleiding tot een oorlog konden geven. Zonder bloedvergieten heeft hij dan ook zijn land vergroot, hoewel de tijden moeilijk waren, in 't bijzonder door het uitsterven van het geslacht der Visconti te Milaan en door de afgunst van Venetië, dat de groeiende macht van Ferrara ongaarne zag. Borso verstond het echter om steeds tusschen zijne vijanden tweedracht te zaaien en van hun oneenigheid partij te trekken. Paus Paulus II vertelde van hem, dat hij zonder degen en zonder geld, op de valkenjacht zijnde, oorlog verklaarde aan wien hij wilde en dien met meer succes voerde, dan iemand anders met een leger van 5000 ruiters. Hoewel heerszuchtig en op roem belust, bezat Borso toch vele goede eigenschappen, die echter grootendeels het gevolg waren van regeerders-egoïsme. In dit opzicht geleeleek hij op de Medici. Hij toonde zich gaarne rechtvaardig, als hij daarvan

Foto N. Tinbergen.

KOP VAN EEN JONGEN BOOMVALK.

voor zich zelf geen schade ondervond; het was hem daarbij echter meer te doen om de reputatie, dan om de rechtvaardigheid zelve. Hij placht zeer vroeg op te staan en, na met zijn kapelaan het Wees Gegroet en het Onze Vader gebeden te hebben, begaf hij zich, vergezeld door zijne raadgevers en secretarissen, buiten het paleis, om geschillen onder het volk te slechten en op patriarchale wijze recht te spreken in gevallen, waarmede men niet voor het gerecht behoefde te komen. In den regel vergezelden hem daarbij Theophilo Calcagnini, dien hij op Kerstmis 1465 tot ridder van de gouden sporen sloeg, en de geheimraden Lorenzo Strozzi, Agostino de Bonfranceschi da Rimini, alsmede Prisciano de Prisciani. Het volk verdrong zich dan om Borso, want iedereen mocht op straat bij hem zijn beklag inbrengen en om een gunst vragen. Hij haakte er zoo zeer naar om een „rechtvaardig” vorst genoemd te worden, dat hij er somtijds theatraal door werd. Zoo vertelde men de volgende anecdote: De hofmaarschalk verzuimde eens aan arbeiders het loon uit te betalen voor eenige aan het hof geleverde voorwerpen. Toen dezen zich daarom tot Borso gewend hadden, legde hij zelf de zaak aan de rechtbank voor, liet zich schuldig verklaren en betaalde de schuld; den hofmaarschalk duidde hij het echter ten kwade, dat deze hem aan de verdenking van oneerlijkheid blootgesteld had. Zoo deed zich het geval voor, dat een te Venetië vertoevende rijke Ferrariër zich daar veroorloofd had over Borso een hatelijkheid te uiten. Naar huis teruggekeerd, werd hij daarom door Borso bij den Raad van twaalf aangeklaagd en door dezen met verbanning en confiscatie van zijn vermogen gestraft. Een der vleiërs van Borso ging ter terechtzitting zoover in zijn ijver, dat het weinig scheelde, of hij had den schuldige met een dolk doorboord. De markgraaf begenadigde den veroordeelde daarna wel, echter niet vóórdat deze met een touw om den hals zeer ootmoedig bij hem om vergiffenis was komen smeeken. Eenvoudiger zou het geweest zijn, de schuld direct te vergeven en deze gerechtelijke comédie achterwege te laten, maar Borso hield er van, vorstelijke reclame te maken. De omgeving van Ferrara was hem te vlak; hij liet daarom, zijne fantasie volgend, te Montesanto een kunstmatigen heuvel opwerpen, die veel geld kostte en waarvoor talloze handen nutteloos bezig gehouden werden, wat de ontevredenheid van het volk op-

wekte. Die zucht naar roem en eer bracht mede, dat Borso een aantal zijn roem verkondigende geleerden en schrijvers te steunen had. Hoewel hij in tegenstelling met Leonello niet geleerd was, besteedde hij toch groote bedragen ten behoeve van universiteits-professoren, voor zeldzame boeken en ter bevordering der boekdrukkunst. Tito Strozzi, de ijdelheid van den markgraaf kennende, schreef hem ter eere een Latijnsch

Foto N. Tinbergen.

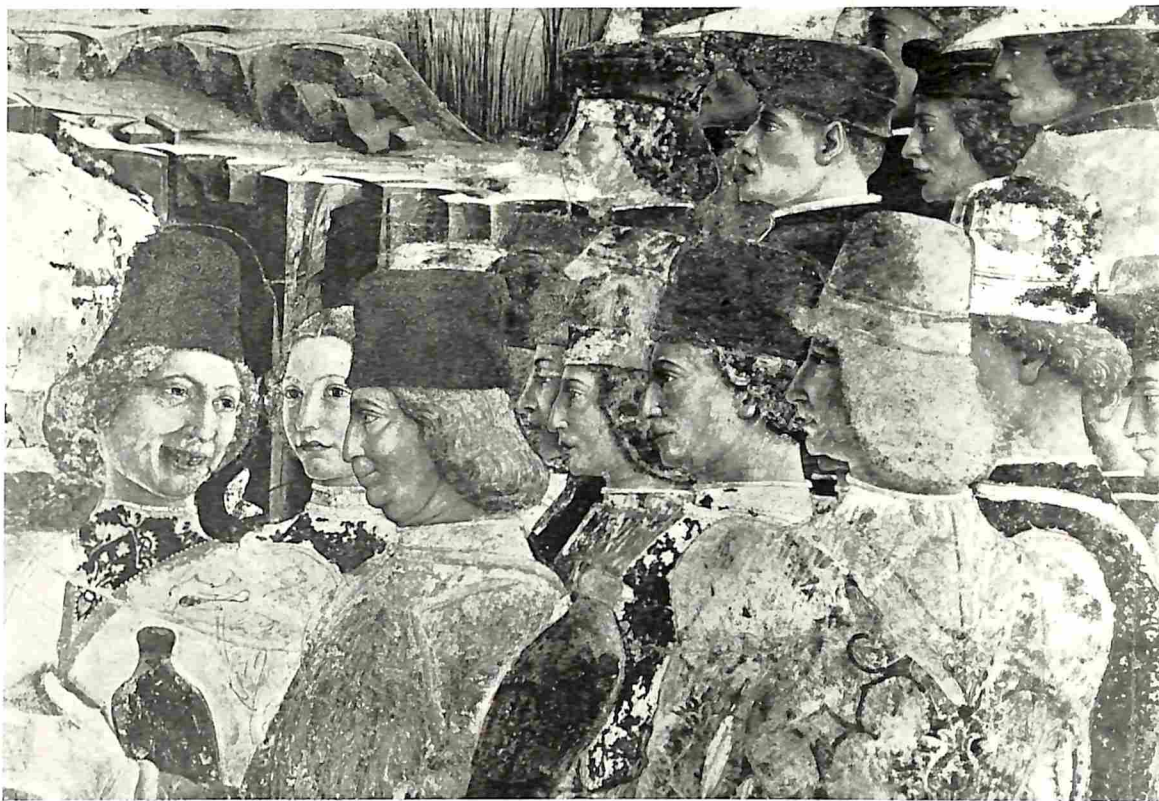
JONGE BOOMVALKEN, VLUCHTIG, ZITTEND BIJ HET NEST.

poëem, getiteld „Borsiada”; de menschheid behoeft het echter niet te betreuren, dat slechts eenige fragmenten van dit heldendicht behouden bleven. Borso was inderdaad onder de regeerders een meester in het naam maken: „de Turken en de Indiërs — betoogt een der kroniekschrijvers — beschouwden hem als den eenigen vorst van geheel Italië”, en zonden hem daarom geschenken, terwijl hij tevens overal doorging voor de verstandigste onder de regeerders uit de tweede helft der XVe eeuw. ☒ Leven in overvloed en de jacht, de overheerschende lusten van alle d'Este's, stonden ook bij hem voorop. Hij onderscheidde zich echter van de andere leden der familie door eene merkwaardige onverschilligheid voor vrouwen, die in zijn leven hoegenaamd geen rol speelden. Een der kroniekschrijvers, vol lof voor Borso, rekent hem dit als eene bijzonder goede eigenschap toe . . . dit blijve voor rekening van dien schrijver. ☒ Het meest werd de groote gastvrijheid van Borso geroemd. Zijn buitengewoon weelderig ingericht kasteel stond open voor alle menschen die uitmunten. Hij zelf was steeds in goudbrocaat gekleed. Giraldi vertelt, dat Borso, gekleed, er „piu ambizioso, che non conveniva” uitzag, ja zelfs een broek droeg van brocaat of satijn en een hooge spitsvormige baret, bestikt met

goud en edelgesteenten. Hij hield er de meest beroemde hofnarren, de mooiste paarden, honden en valken op na, en van de door hem gehouden festijnen werden de beschrijvingen in geheel Italië gelezen. Overigens liet hij veel bouwen, stichtte de beroemde Ferrarische „Cartosa”, versterkte de stadsmuren en vernieuwde de Schifanoja. Vrijgevig voor zijn vrienden, liet hij een paleis bouwen voor Theophilus Calcagnini, wien hij buitendien nog eenige huizen ten geschenke gaf.

Onder de hovelingen behoorde Casella, dien hij zijne rechterhand noemde, tot de meest begunstigden, evenals Ludovico Carbone, op wien wij nog nader zullen terugkomen. Op de begrafenis van Casella verscheen de markgraaf in eigen persoon, in rouw gekleed, wat in strijd was met de gewoonten der d'Este's. ☒ Twee feiten, eigenlijk twee feestelijkheden, die ten tijde van Borso plaats vonden, hebben de geschiedschrijvers bijzonder bezig gehouden n.l. het onthaal van Keizer Frederik III te Ferrara en het verblijf van Borso te Rome. Uit beide gebeurtenissen blijkt, dat de markgraaf, schijnbaar goedgehartig, in werkelijkheid een slimme diplomaat was. In het voorjaar van 1452 vertrok Frederik III met aartshertog Albert, Koning Ladislaus en een stoet van 2000 personen ter kroning naar Rome, waar hij tevens zijne verloofde Eleonora van Portugal zou ontmoeten. De keizer had geldgebrek en was onderweg dus zeer vrijgevig met titels, om in ruil daarvoor zijn schatkist te vullen. Borso koesterde sinds langen tijd den wensch om tot den hertogelijken stand te worden verheven en besloot daarom den keizer door een schitterend onthaal en rijke geschenken gunstig voor zich te stemmen. Hij reisde Frederik tot de Adige tegemoet, vergezeld door de vorsten der kleinere rijkjes van Noord-Italië, door edellieden en geestelijken; drie standaards werden vóór hem uitgedragen: een groene met witten en zwarten adelaar, gedragen door Francesco Sforzattello di Rovigo, een effen groene, gedragen door Venceslao

Rangoni da Modena, en een roode door Pietro Marocello di Ferrara. Op de plek, waar de ontmoeting met den monarch zou plaats hebben, werd een prachtige baldakijn opgesteld. De keizer toonde zich zeer tevreden, terwijl Borso hem met zijne groote schare gedurende tien dagen onthaalde en zich alle moeite gaf om hem het verblijf zoo aangenaam mogelijk te maken door vele banketten en tournooien, waarbij tevens gedurende bijna zijn geheele oponthoud te Ferrara onafgebroken muziek gemaakt werd. Tot het gezelschap van den keizer behoorden ook gezanten der stad Straatsburg met hun gevolg, die in hunne beschrijving van dit onthaal de gastvrijheid van Borso verrukkelijk noemen. De markgraaf stuurde naar hun logies 16 verschillende wijnsoorten, brood in zulk eene hoeveelheid, dat twee knechten noodig waren om het te dragen, 10 kisten suikergoed, drieërlei soort waskaarsen, 30 kapoenen, twee levende kalveren en in ruime mate haver voor de paarden. De aanvoerder van het gevolg en diens zoon kregen zelfs elk een gouden ring en ieder der leden een rozenkrans. Aan den keizer schonk Borso 50 paarden, de schoonste uit zijn stal, en 50 van de allerbeste valken. Door dit alles geraakte de keizer zóó zeer met Borso ingenomen, dat hij op zijn terugreis uit Rome wederom te Ferrara stilhield en

FRESCO IN HET SCHIFANOJA-PALEIS, VOORSTELLEND BORSO D'ESTE MET ZIJN BROEDERS EN HOVELINGEN.

den markgraaf den hevig begeerden titel van hertog van Modena en Reggio verleende. Dien van hertog van Ferrara kon de keizer hem niet geven, daar dit van den paus, die zijn leenheer was, afhing. De pausen zagen echter niet gaarne de macht der d'Este's aangroeien, daar zij dit in strijd met de belangen der Roomsche curie beschouwden. ☒ De feestelijkheden ter viering der verheffing van den markgraaf tot den hertogelijken stand hadden op Hemelvaartsdag plaats. Op den vooravond van dezen dag werd in het kasteel een feest gegeven, waarop de keizer zelf danste, en daarbuiten was de heele stad verlicht en brandden de teertonnen op de pleinen. Vóór de kathedraal, en wel vóór den toren Rigobollo, werd een linnen tent opgesteld, waarop verschillende tafreelen geschilderd waren, en waarin een met brocaat bekleede troon was aangebracht, terwijl de overige zitplaatsen met Egyptische tapijten belegd waren. De keizer droeg een met goud en sieraden geborduurd mantel en een met kostbare edelgesteenten versierde kroon, waarvan de waarde geschat werd op 150.000 florijnen. Op de tribunes, in de vensters van het bisschoppelijk paleis en van het paleis della Ragione was het aantal ridders en schoone vrouwen in schitterenden tooi zóó groot, en de volksmenigte, welke de omliggende straten vulde, zóó overweldigend, dat zelfs de keizer er verwonderd van opkeek en gezegd zou hebben, dat het Imperium trotsch zou kunnen zijn op een stad als Ferrara. Borso kwam uit het Castello Vecchio langs Borgonuovo op het plein aangereden, getooid in gedegen goudbrocaat, dat van juweelen schitterde, den hals omhangen met een ketting ter waarde van 20.000 florijnen. Vier juweelen, waarmede zijn kostuum versierd was, trokken bijzonder de aandacht; twee ervan schitterden op zijn linkerarm en twee op zijn baret; het waren steenen van ongekende schoonheid.

(Wordt vervolgd).